

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 21 • год. ХСIV • 13 ноември 2014 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

**АКАД.
ГЕОРГИ
МАРКОВ**

На стр. 3

• Във Варна се състоя национален фолклорен фестивал „С песните на Тракия“, посветен на 170 години от рождението на Капитан Петко войвода. *Още на стр. 5*

НАЦИОНАЛЕН ФОЛКЛОРЕН КОНКУРС
„С ПЕСНИТЕ И ТАНЦИТЕ НА ТРАКИЯ“

ОТ РАЖДАНЕТО СИ нашата организация е неразривно свързана с печатната периодика. Заедно със създаването през 1896 г. на дружество „Странджа“ – предшественика на тракийската организация, се ражда и неговия печатан орган със същото име – „Странджа“. По-късно през 1908 г. в тракийския фронт влиза друго печатно оръжие – „Одрински глас“. На 14 януари 1921 г. излиза първият брой на вестник

информира общественото мнение по тракийските въпроси“ е очевиден факт. Пък и ние от страниците на вестника можем да разказваме за тия свои родолюбиви усилия, да се съизмерваме и да черпим от доброто, което научаваме. Има и срещу какво да се опълчим, тъй като днес нашето общество, покварено от глобализацията и неолиберализма, допуска посегателства срещу изконни национални ценности, „пренаписване“ и изкривяване на историята, отро-

Вашият вестник

• Тодор Корув

„Тракия“ – дружествения печатен орган. Негов редактор е Димитър Попниколов. В уводната статия, озаглавена „До клоновете на дружество „Тракия“, се подчертава, че с издаването на вестника се удовлетворява една чувствителна нужда. Той ще има за цел да информира общественото мнение по тракийските въпроси; ще ратува за подобряване участието на тракийските бежанци и за завръщането на онези от тях, които желаят по редните места.

даване, а сред българите, изповядващи исляма, дори турцизиране. Съдбата на тракийци е част от съдбата на България и това не може да ни остави безучастни.

Сега обстановката е друга, за завръщане и дума не може да стане, но потомците на тракийските бежанци вече свободно посещават родните огнища на дедите им. Ала тракийската кауза, която е общобългарска кауза, е жива – в търсенето на справедливост чрез обещетяването за отнетите имоти на прогонените бежанци от Източна Тракия, в нашето желание да разкрием пред сънародниците си, а и пред света, трагичната орис на бежанците, станали жертва на първия геноцид през ХХ век (а той дори не се изучава в българското училище), да покажем подвига на нашите предци – във встанията, във войните, да пазим за поколенията традициите и фолклора на българите от Източна и Западна Тракия и Мала Азия, което определя нашата културна идентичност като български. Така че и днес „чувствителната нужда от вестник, който да

Разбирайте тези мои думи, определящи донякъде и ролята на вашия вестник – „Тракия“, и като призив да го подкрепите. А подкрепата има две страни – участие на страниците му с вашите статии, писма, информации, мнения, а другата е да се абонирате за него. „Тракия“ е най-евтиният вестник, но и най-бедният. Ако няма повече абонати, неговото съществуване е застрашено. А да останем ние, тракийци, без свой вестник, ще бъде непоправимо зло и обида за славните ни предходници. Затуй се абонирайте и най-добре е това да направите в пощите. Обръщам се и към тия тракийци, които имат по-големи финансови възможности, да абонират свои близки, родственици и приятели, а така също тракийските дружества и клубове. Правят го за нашето родолюбиво тракийско дело, сиреч на ползу роду.

КОНФЕРЕНЦИЯ НА ТРАКИЙСКИЯ ЖЕНСКИ СЪЮЗ

Почетен председател на Съюза става Петра Мечева, а председател е Румяна Вълчева

Отчетно-изборната конференция на Тракийския женски съюз в България бе едно от главните събития в живота на СТДБ. Конференцията се проведе във Варна. В залата на Тракийския дом бе уредена изложба с фотоси от живота на тракийското женско движение и на дамския тракийски

клуб във Варна. Конференцията бе предшествана от представяне на книгата „Родени от Тракия, родили за Тракия“ на Петра Мечева, посветена на 80-годишния юбилей на Тракийския женски съюз в България. Тук бе и председателят на СТДБ Красимир Премянов. Конференцията реши

Петра Мечева, която се оттегли от председателския пост да бъде избрана за почетен председател, а за председател бе избрана Румяна Вълчева.

Всички документи и решения, приети на конференцията, както и повече подробности, ще прочетете в следващия брой на вестника.

• Пенка Чакалова-Генева събра в книга паметниците, посветени на Капитан Петко войвода. На снимката – бюст-паметник на войводата в Кърджали, първият у нас. *Още на стр. 5*

ПАМЕТНИКЪТ НА ПЕТРОВА НИВА ЧАКА ОЩЕ 30 ХИЛЯДИ

Продължава набирането на средства, с които да бъде възстановен рушачият се паметник на Илинденско-Преображенското въстание в местността Петрова нива. От необходимите 70 хиляди лева от родолюбиви българи вече са събрани 40 хиляди, а организаторите на благотворителната кампания се надяват на следващата година възпоменанието да стане пред напълно обновен монумент. Общинската администрация в

малко Търново и историческият музей „Проф. Александър Фол“ са убедени, че необходимата сума ще бъде събрана. Затова трябва да им помогнем

Паметникът на Петрова нива е определен от министерството на културата за недвижима културна ценност с категория „национална значение“, но до момента институ-

цията се е ангажирана само с осигуряване на финансова подкрепа за изработването на инвестиционния процес.

Апел към всички:
За спасяването на паметника на Петрова нива изпратете кратко съобщение DMS PETROVA на номер 17 777 на стойност 1 лев към всички мобилни оператори.

ЕТНО-ДЕМОГРАФСКИ ОБЛИК НА БЪЛГАРИЯ И СТРАНДЖАНСКИЯ КРАЙ

Продължение от миналия брой

ДОЦ. Д-Р ГЕНОВЕВА МИХОВА

Друг значим израз на демографската криза у нас е обезлюдяването на определени региони в страната. Най-уязвими в това отношение се оказват граничните и планинските райони. Територията на Странджанския край е един от най-рядко населените райони в страната. В същото време от южната ѝ страна България граничи с Турция, държавата, която ежегодно прибавя по още един милион души към населението си, в която от най-високо равнище звучат призови „Всяка туркиня – с три деца“, в която все по-често се обявяват нови стратегии и планове, в които не липсват реставраторски стремежи. Това едва ли се нуждае от коментар. Но няма как да се спести недалновидността отпускането на подобна ситуация. В една недалечна перспектива от подобна позиция към такива

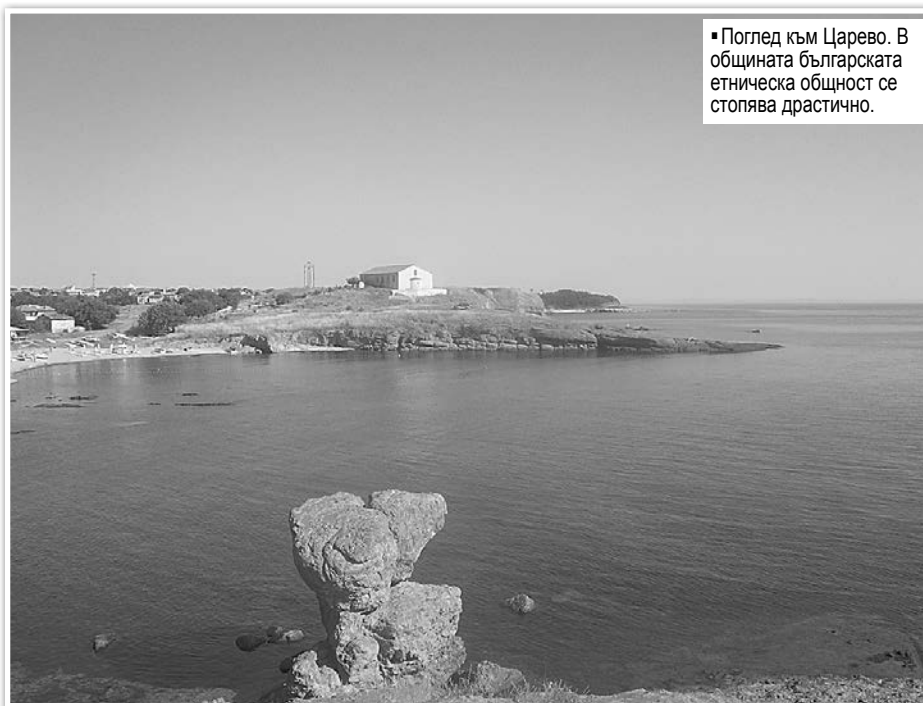
стратегически
за националната ни
сигурност райони

могат да се очакват непредвидими последици. По повод обезлюдяването на Сибир Русия прие специална програма за възвръщането на този огромен район. Не е ли време България да предприеме адекватни национални политики и мерки спрямо териториите с намаляващо човешко присъствие, където не се чува детски глъч и училищен звънец, където липсва поминък и едно след друго се закриват китни и жизнеспособни някога села. И не е ли естествено инициативата и обществената натиска за подобно начинание да започнат от тези райони и да получат широка подкрепа от структурите на гражданското общество от цялата страна.

В регионален план твърде различно изглежда и етно-демографският облик на определени селища. В някои от тях все по-рядко се чува българска реч, обособяват се училища, изцяло или с доминиращо присъствие на някоя от небългарските етнически групи, а обитателите им живеят с усещане за несигурност и беззащитност в собствената си родина. Това е естествен резултат от обстоятелство-

то, че при общото намаляване на населението на страната, вече четвърт век и при перспективата това да продължава до 2060 г., видима е тенденцията с най-висок темп да се стопява българската народност. В Странджанския регион това е още по-силно подчертано поради по-високия ѝ дял в общото население.

В Бургаска област намаляването на населението, принадлежащо към българската народност, се отличава със сравнително високи темпове. През 1992 г. то наброява 361 159 души, през 2001 г. се редуцира до 338 625 души. След още едно десетилетие броят на българската народностна група спада до 298 128 души. Числеността на българските турци в първите две преброявания в 1992 и 2001 г. не се променя (остава съответно 58 201 и 58 636 души). През 2011 г. и при тях е налице намаление – те вече са 49 354. В първото десетилетие на прехода само етническата общност на ромите показва ръст – от 16 120 през 1992 г. на 19 439 през 2001 г. След още 10 години и при тях се констатира спад – те вече са 18 424. Ако се вгледаме в етническия състав на населението на общината, ще видим че и тук отклоненията от средните показатели за дела на етническите групи са чувствителни. От отговорилите по време на преброяването на въпроса за етническата си принадлежност 3 390 души, българите са 2 902 (86%), турците 23(0.6%), ромите – 429 (около 13%) и други – 16 (0.4%). Не са се самоопределили 20 души. Присъствието на българската

• Поглед към Царево. В общината българската етническа общност се стопява драстично.

етническа група тук е малко по-високо от средното за страната, но раждаемостта в нея е ниска и естественият прираст – отрицателен. Ромите са втората по големина етническа общност. Те се появяват по-късно в региона. В статистическите данни за етническия състав от последното столетие те присъстват символично. В община Малко Търново процентът на ромите е два пъти и половина по-голям от средния за страната, от което следва, че

живородените от ромски
происход в перспектива
ще нарастват

и ще са нужни грижи за социализацията и интеграцията им.

Особено драстично е стопяването на българската етническа общност в община Царево. За по-малко от двадесет години тя на-

малява почти двойно – от 11 825 през 1992 г. на 6 737 през 2011 г. Присъствието на турската етническа група остава слабо – през 1992 – 47, през 2001 – 71 и през 2011 – 31 души. При ромите картината е следната: през последното десетилетие на миналия век те нарастват от 1 141 на 1 260, а през първото на новия век – намаляват на 748.

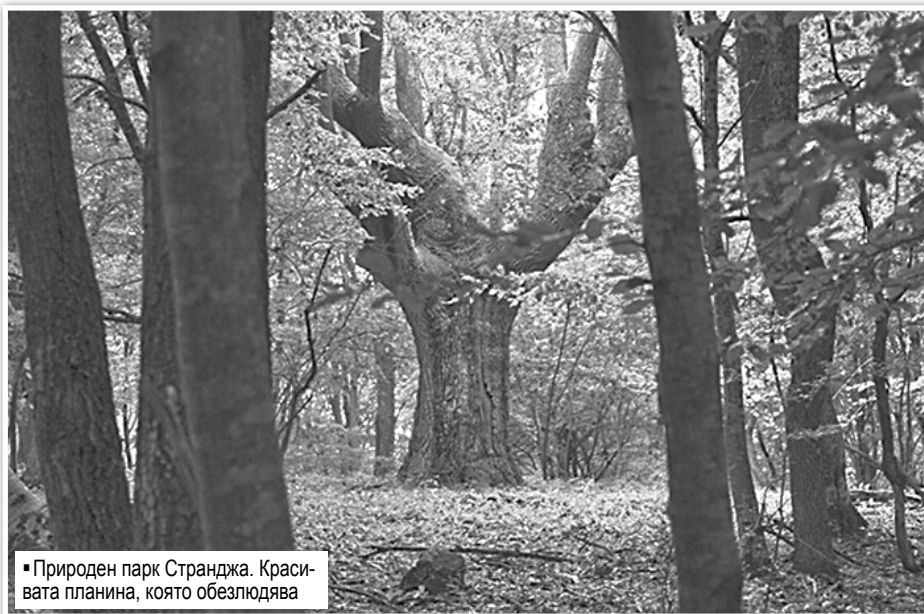
При тази конкретна ситуация и при проблемите, които тя поражда, не може да се разчита единствено на политиките, провеждани на национално равнище. Демографската политика в съвременни условия и без това трудно постига баланс в регулирането на раждаемостта и стабилизирането на населението при такива различия в демографския профил на етническите общности. Директните методи за стимулиране на демографското възпро-

изводство намаляват въздействието си за сметка на нарастване на значимостта на други фактори –

наличие на поминък,
заетост, доходи,
социална сигурност

В подобни райони трябва да се отстоява потребността от специализирана регионална политика, съобразена с националната ни сигурност в широкия смисъл на думата, с отстояването на българската национална идентичност в условия на глобализация и участие в Европейската общност. В конкретния случай от значение е съхраняването на идентичността на изстраданата принадлежност към Тракия и нейната крепост – Странджа планина. В контекста на съдбата и бъдещето на този район държавата ни е отговорна и е в дълг към всички свои граждани с тракийски корен, чиято съвкупност е един от най-градивните елементи в развитието на населението ѝ. От съществено значение е и местната политика, която има за обект всяко дете и родителите му от гледна точка на обгрижването им, социалното им подпомагане, здравословното им състояние, равнището им на образование, очертаващо се като основен фактор за балансирано и качествено демографско възпроизводство.

Литература:
Грозданова, Ел., Ст. Андреев. Османотурски доку-

• Природен парк Странджа. Красивата планина, която обезлюдява

менти за южното българско Черноморие и прилежащия му район.- Векове, 1980, № 6, с. 80-89.

Данаилов, Г. Изследвания върху демографията на България.- София, 1930.

Михайлов, Ст. Възрожденският процес в България.- София : М&М, 1992.- 300 с.

Михова, Г. Демографската политика в България. Традиции, обществени потребности, съвременни измерения.- София : Акад. изд. Проф. М. Дринов, 2013.- 239 с.

Михова, Г., П. Найденова. Демографски последици за България от войните на Балканите (1912-1913 г.).- Икономика и управление, Г. 9, 2013, № 3.

Михова, Г. Демографски профил на ромите в България.- В: Възходът на национализмите. Ромската интеграция.- София, 2014, с. 184-197.

Михова, Г. Ромските жени в семейството.- Население, 2009, № 3-4, с. 179-188.

НСИ. Преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г. Том I. Население, Кн. 8. Раждаемост.- София, 2012.

НСИ. Статистически справочник. – София : НСИ (за съответните години)

Райчевски, Ст. Наставянването на бежанците във Василиковско (Мичуринско) и Малкотърновско.- ИМЮИБ, 6, 1983, с. 81-88.

Райчевски, Ст. Принос към етнодемографската характеристика на Странджа от края на XV в. до 1878 г.- ИМЮИБ, 9, 1988, с. 73-86.

Тотев, Ан. Ю. Кратък очерк на демографското развитие на България.- Население, 1992, № 5.

Тотев, Ан., Ю., Г. Владимиrowa. Международни договори, свързани с войната за обединение на българския народ от 1912-1913 г.- София, 1994.

Тотев, Ан. Ю. Осемдесет години от приключването на Балканската война (1912-1913 г.).- Социологически проблеми, 1993, № 1.

Томова, Ил., Ст. Николова. В огледалото на различieto: здравен статус и достъп на ромите до здравеопазване.- София: Акад. изд. Проф. М. Дринов, 2011.

Фадеева, И. Л. Официалните доктрини в идеологията и политиката Османской империи. - Москва : Наука, 1985.

Цветкова, Б., Н. Попов. Нови документи за соларството по Южното Българско черноморие от XV в.- ИМЮИБ, 4, 1982, с. 89-132.

Черкезова, М., Ст. Райчевски. Историческа и етнографска характеристика на Странджа от средата на XIX до началото на XX век.- В: Странджа. Материална и духовна култура.- София : Акад. изд. Проф. М. Дринов, 1996, с. 5-21

ПРЕДШЕСТВЕНИЦИ И ПРЕДТЕЧИ

Никола Инджов представя видни съвременни радетели на тракийската кауза

ваме флота, авиация, танкове, тежки оръдия... А що се отнася до въпроса защо се проваля Антантата в опитите да привлече България на своя страна, има три кръга, отговорни за това. Първият е, разбира се, на нашия цар и правителството. Вторият – този на балканските ни съседи. Сърбия и Гърция отказват да отстъпят и метър земя в Македония, въпреки че Антантата, и особено Великобритания в лицето на външния министър сър Едуард Грей ги натискат. Сръбският премиер Пашич тогава заявява в Скупщината: „Подобре цяла Сърбия да стане австрийска провинция, отколкото да върнем на България и пея от Македония!“ Гърция е малко по-склонна на отстъпки – да се премести границата от Места на Струма, но срещу огромни компенсации в Западна Мала Азия, в порядъка на 140-150 000 кв. км. А на Берлин и Виена им е лесно да обещават – и цяла Добруджа, и цяла Македония. Именно заради несъгласуваната си политика към България страните от Антантата са третият кръг от виновниците за Ньой... За мен може би по-страшни са моралните последици. Погромът ражда един пораженски синдром в националното съзнание: „Колкото и жертви да даваме, каквито и чутовни военни победи да имаме, Великите сили реша-

ват всичко“. А от пораженския синдром лесно се стига до сателитния - че трябва да имаш Големия брат, който да се грижи за теб... Погледнато от дистанцията на времето, никой от съседите ни не спечели особено от Ньойския погром върху България. Гърция, получила не само Западна, но и Източна Тракия, бе въввлечена в авантюрата си в Мала Азия и през 1922 г. претърпя пълен разгром от войските на Кемал Ататюрк. През 1940 г. Румъния се раздели с Южна

Добруджа и с Бесарабия. А най-уродливото творение на парижките договори от 1919 г. – Югославия, която всички наричаха Сърбославия, защото бе триумф на великосръбския шовинизъм, се разпадна с кървави гърчове през очите ни през 90-те години на миналия век. Психологическите травми от войната и несправедливите договори се лекуват най-трудно.

ЧЪРЧИЛ Е ВОЕННО-ПРЕСТЪПНИК!

На 10 януари се навършиха 70 години от най-жестоките бомбардировки над София по време на Втората световна война от страна на британската и американската авиация. Само за 2 дни загиват почти 1000 мирни жители. Когато на 13 декември 1941 г. Народното събрание обявява символична война на Великобритания и САЩ, никой от управляващите не е предполагал, че двете държави ще се опитат да сринат наши градове със земята като наказание, че България е съюзник на нацистка Германия. Обратът във войната в полза на съюзниците СССР, САЩ и Великобритания през 1943 г. им позволява да извършват стратегически операции върху германските съюзници, сред които е и Царство България. С акад. Георги Марков коментираме трагичните събития от оная епоха. Видният историк не се страхува да каже, че виновник за тази жестокост е Уинстън Чърчил... Как се получи така, че България, която обяви само символична война на САЩ и Англия, бе атакувана жестоко от тяхната авиация през 1943-44 година? Британският премиер Уинстън Чърчил е имал стратегия – срещу съюзниците на Германия да се хвърлят много бомби, така че те да се откажат от съюза с Хитлер. Първо, бомбардировките започват срещу самата Германия. Сринати са Кьолн, Хамбург, но най-голямото престъпление е срещу Дрезден, където само за три денонощия загиват 135 000 души, главно жени и деца. Това са военни престъпления, които Чърчил оправдава със стремежа да се подкопае моралът на населението, не само бойният дух на армията. Освен на фронта ударите се нанасят и в тила. През лятото на 1943 г., когато англо-американците стъпват в Италия, те вече имат бази, от които могат да бомбардират и България. Не е ли парадокс - обя-

вяваме символична война и реално не водим активни бойни действия със съюзниците, но се оказваме жертва на техните бомбардировки? Това е резултат от фаталната стъпка на правителството на Богдан Филев. Подписването на Тристранния пакт на 1.03.1941 г. е било неизбежен акт по силата на тогавашната военна необходимост, свързана с балканската кампания на Вермахта срещу Гърция и Югославия. На 13.12.1941 г., под натиска на силите от Тристранния пакт, България обявява война на САЩ и Великобритания. Тогава Чърчил зачерква България с червено. Той държи една реч в началото на 1942 г., че българите са грешен народ, три пъти се озовават срещу англичаните и затова трябва да бъдат наказани. Бомбардировките отпреди 70 години унищожават жилищни квартали, не толкова военни обекти. Целта е да вселят ужас сред населението, то да се обяви против съюза с Германия и да се опълчи на управляващите... Чърчил ни наказва 2 пъти – с бомбардировките и след това в Ялта, когато дава България в сферата на влияние на СССР и на Сталин... Сега завършвам една книга за историята на Втората световна война, но от гледна точка на победените. В нея се обявявам против известната теза, че победителите не ги съдят и те пишат историята. За мен Чърчил е един военнопредстъпник, когото нареждам до Хитлер.

Чърчил също е масов убиец

Може да е гениален британски държавник, но не може целенасочено да унищожава стотици хиляди жени и деца и ние да мълчим за това. Последиците у нас са над 2500 невинни жертви. Американците бомбардират през деня, англичаните през нощта. Какъв военен обект е Народният театър?! Ами БАН? Какъв военен обект са хилядите разрушени жилища в София, Дупница, Кюстендил, Стара Загора... Крайно време е да се каже, че и антихитлеристката коалиция е извършвала военни престъпления и дори престъпления срещу човечеството. Япония също е бомбардирана – Токио, ами атомните бомби над Хирошима и Нагасаки! 300 000 души са убити от раз. За мен е възмутително, че преди няколко години пред американското посолство се откри паметник на загиналите американски летци, които са убивали мирни софийски жители... Победителите също носят отговорност. Историята трябва да осъди техните военни

престъпления...
Не се страхувам да ми лепят политическу емукету.

Аз съм историк. Българският парламент трябваше да излезе с декларация и да почете жертвите на този въздушен терор. Самите германци също не смеят да отбележат унищожението на Дрезден. Когато преди години един общински съветник от града стана и каза, че трябва да се споменат жертвите на англо-американския въздушен терор, те веднага го обявиха за неонацист. И понеже е германец, казаха, че е обременен с наследството от нацизма, и човекът спря да говори. Аз в това отношение не съм обременен. Доказвам с факти, че англо-американците съзнателно са унищожавали мирно население. Възмутително е тези летци, убивали мирни граждани, да бъдат обявявани за герои. Такива паметници няма нито в Германия, нито в Италия, които също са бомбардирани от съюзниците... Смятам, че трябва да бъде издигнат паметник на българските жертви... Берлускони, в качеството си на министър-председател на Италия, откри паметник на жертвите на англо-американските бомбардировки. Италия е в НАТО и в ЕС, но Берлускони имаше доблестта да открие такъв монумент в Рим. След като има в Рим, защо да няма и в София?! След като има паметник на американските летци, убивали софийци, защо да няма паметник на жертвите... Бомбите над София и над други български градове са били пускани във формата на детски играчки. Има и загинали деца, стотици осакатени. Това ако не е престъпление срещу човечеството... Къде е царското правителство по време на бомбардировките?... За съжаление цар Борис III вече го няма. В историята няма „ако“, но ако царят беше жив, може би историята щеше да се развие по малко по друг начин. По време на дневната бомбардировка на 10.01.1944 г. правителството е в София. След това министрите и регентите се евакуират в Чамкория, днешен Боровец. Това е най-голямата заблуда на премиера Богдан Филев. Той казва, че войната е символична и англо-американците са далече. Правителството му има голяма вина за въздушния терор. Филев се огъва пред Германия и вкарва България в Тристранния пакт. А това предопределя съдбата на България и влизането ѝ в съветската зона. Този фатален 13 декември, когато обявихме война на съюзниците, ни предреди съдбата за следващите 45 години.

АКАДЕМИК ГЕОРГИ МАРКОВ

Тракиец по произход, академик Марков е роден през 1946 година в изпълнения с древност Пловдив. Там, между нетленните следи на антични цивилизации, е зародилът на неговия живот и опората на неговите познания за съдбоносни събития в българската история. Между тях и съдбата на тракийските българи в трагичните събития след Балканската и Първата световна война, след Ньойския договор и т.н. Главните насоки на неговите научни интереси се виждат в книгите му „Българо-германските отношения 1931–1939“, „България в Балканския съюз срещу Османската империя 1912–1913“, „Българското крушение 1913“, „Голямата война и българският ключ за европейския погреб 1914–1916“, „Голямата война и българската стража между Средна Европа и Ориента 1916–1919“ и неизброими авторски публикации в национални и чуждестранни списания, вестници, специализирани издания и т.н. Нашият вестник е длъжен специално т да отбележи убедителната защитата, която академик Георги Марков изказа на публичното обсъждане на трудовете на проф. Стайко Трифонов – първопроходецът на тракийските изследвания в най-новата история на България. Академик Георги Марков е член на ръководството на Съюза на тракийските дружества в България и присъствието му тук придава неопценима обществена тежест на нашата организация. Тук поместваме фрагменти от текстове на академик Георги Марков, взети от негови статии, интервюта и книги.

РАНИТЕ ОТ НЬОЙ ОЩЕ БОЛЯТ

...Ньойският договор е наказанието за погрешния избор от лятото на 1915 г., когато цар Фердинанд и правителството на Васил Радославов вкарват България във войната на страната на Тройния съюз. А това става, защото Берлин и Виена обещаваха повече, отколкото страните от Антантата. Немците и австроунгарците пък имат успехи, главно на Източния фронт. Но те нямат ресурс да победят целия останал свят... Срещу подписа на министър-председателя Александър Стамболийски в Ньой стоят подписите на представителите на 27 държави – сред тях като победители са Сиам (Тайланд) и Хеджас – днес част от Саудитска Арабия...

Стратегическа грешка на управляващите

Но цар Фердинанд се прибира в Кобург, а Васил Радославов намира убежище в Баден-Баден. А плаща българският народ... Дали можеше да бъдем сред победителите във войната?

Моментът за това е бил по време на Дарданелската операция през пролетта на 1915 г. Тогава Англия и Франция правят опита да овладеят Проливите и Цариград и да отворят свободен път за доставка на военно снаряжение на изнемогваща Русия. Не случайно генерал

Франше д'Епре, който през 1918 г. приема капитулацията на България в Солун, заявява, че България трябва да бъде наказана, защото е удължила с две години Първата световна война. А това спаси Османската империя, и по-точно Турция от пълно унищожение... Имало е надежда да се спаси излезла на Бяло море и да се задържи Южна Добруджа... Ньойският договор до голяма степен е копие на Версайския договор с Германия. И в него има наистина точки, колкото издевателски, толкова и комични. Като например забраната на България да строи подводници и крайцери. Или че няма претенции към френския протекторат над Мароко и британския над Египет.

А договорът не случайно е наречен диктат. Не само отново губим Южна Добруджа, но и Струмишко, и Западните покрайнини. Западна Тракия е окупирана от френски войски, а на конференцията в Сан-Ремо през 1920 г. Антантата я предава на Гърция с уговорката тя да осигури на България свободен и безмитен излез на Бяло море – нещо, което никога не става. Обложени сме с безумни репарации от 2250 млрд. франка, които, слава Богу, по-късно се намаляват три пъти. Оставаме без редовна армия, без право да притежа-

ват всичко“. А от пораженския синдром лесно се стига до сателитния - че трябва да имаш Големия брат, който да се грижи за теб... Погледнато от дистанцията на времето, никой от съседите ни не спечели особено от Ньойския погром върху България. Гърция, получила не само Западна, но и Източна Тракия, бе въввлечена в авантюрата си в Мала Азия и през 1922 г. претърпя пълен разгром от войските на Кемал Ататюрк. През 1940 г. Румъния се раздели с Южна

„САМИ НЕ ЗНАЕТЕ КАКВО СТЕ ПОСТИГНАЛИ“

КИРИЛ МОМЧИЛОВ

Малцина може би знаят, че видният български учен и изобретател проф. Иван Димов е роден в семейство на бежанци от Беломорска Тракия, прокудени в началото на XX век от родното огнище. Той си отиде от този свят в 1984 г. дълбоко огорчен и неочаквано много рано. Черната вестница го покоси с втория си смъртоносен замах. Не издържа сърцето му, макар да бе сърце на работохолик. Отровата на завистта, примесена със злобата българска, се оказа невероятно силни. За тях и днес нямаме лекарство.

Като ученик в гимназията на Перник, където родителите му едва свързваха двата края, Иван Димов бил в същото време и работник в мините – стругар, леяр, ковач, фрезист, автомонтьор... Ала това не му попречило да завърши средно образование като отличник. Безпаричен, но със знания и поглед! В София се дипломира по специалността „Общо машиностроене“ в Държавната политехника през 1952 г. при проф. Ангел Балеvски, на когото направил силно впечатление със своята самостоятелна работа. Като млад инженер специализира металознание и леярство във Варшава (1953) и в Лайпциг (1960). Първите пет години е „потопен“ в производството на Силнотоковия завод. След тях Балеvски го привлякъл за научен сътрудник в Технически институт на БАН към новооткритата секция „Металознание и технология на металите“. За да расте от научен сътрудник /1956/ до член-кореспондент /1974/.

Израстването на учения фактически бе сътворяването на десетки нови технологични методи за обработване на металите в стопено и полустопено състояние. Над 30 са изобретенията му, които и днес намират широко приложение в машиностроенето и металургията, в електротехническата и електронната промишленост, както и при обработката на пластмаси и силикатни материали. Безспорен връх в научното творчество на проф. Иван Димов е методът за леене на метални и други стопилки с газово противоналягане, с което се предотвратяват скритите дефекти в металните отливки и се постига висока производителност на труда. Това изобретение бе плод на съвместната му работа с акад. Ангел Балеvски, то е известно на специалистите като „Методът на Балеvски-

Димов“. Двамата – учител и ученик, патентоват първоначално изобретение „Метод за леене под налягане“, но докато стигнат до новото научно направление в областта на металознанието и технологията на металите – „Обработката на металите с газово противоналягане“, те провеждат задълбочени фундаментални изследвания, свързани с влиянието на противоналягането върху кинематичните и динамични процеси на запълване на леярската форма, с взаимодействието на металите и сплавите с газовата фаза. Не му е тук мястото да описваме новите технологии и машини за осъществяване на тези принципи на леене, нито теорията за възможностите за получаване на изделия от вещества, които дисоциират или кипят при температура на отливането им чрез създаване на условия за управление на процесите в дадена посока.

Предполагам, че у някои читатели ще възникне въпросът: какъв е делът на двамата автори в изобретението? Вместо отговор, тук ще цитирам тракиец инж. Иван Пехливанов, на когото дължа подробна и прелюбопитна информация за професор Иван Димов: „Те не понасяха този въпрос. Мисля, че началото е било дадено от академика. В метода са вградени много науки: металознание, физика, химия, термодинамика, топлотехника, якост на материалите, кристалография, дори история на леярството. Такъв широк спектър от знания притежаваше Балеvски. Професор Димов беше силен в инженерните детайли – той не се успокояваше, докато не ги реши. В тази чудесна равновесна комбинация се крие успехът на изобретението“.

Изобретението е одобрено в 1961 година. Четиридесет години по-късно, в първата година на Двадесет и първия век тази иновационна разработка бе разпространена в над 25 държави, където работят повече от 660 високотехнологични български машини за леене с противоналягане. Само в САЩ има 9 леярни, оборуд-

30 години от смъртта на член-кор. проф. инж. Иван ДИМОВ

■ Машини за леене с противоналягане в Института по металознание

вани с около 120 подобни машини, които произвеждат над 2,5 милиона автомобилни колела от алуминиеви сплави за нуждите на американското автомобилостроене. Да привеждам ли други примери? Или да се задоволим с информацията за международните отличия: Голямата награда на журито в Брюксел на Изложбата за изобретения „Еврика“ (1976), Интернационалната награда за технология (Франкфурт, 1981), Наградата за европейско научно развитие на фондация „Кьорбер“ (1985, Хамбург, ФРГ) и Американската награда от 1991 г. (САЩ).

„Методът Балеvски-Димов“ е забележителен принос към металознанието и металообработването, той е научна и технологична новост в световната леярска техника и дава възможност за производство на отливки от леки сплави с голяма точност и високи технически показатели, създава нови условия за обработване на металните стопилки с газове и открива големи практически възможности за производство на нови сплави. „Наука – практика – произ-

■ Олекотени джанти, излети по метода Балеvски-Димов

водство“ – имаше такъв повик в България през втората половина на XX век. Показателно в това отношение бе създаването на научно-производственото обединение „Технология на металите“ през 1973 г. В състава на обединението влизаха Институтът по металознание към БАН със своите филиали, Развийният институт в Плевен и над 7 производствени звена. За десет

години то разгърна своята дейност и постигна завидни резултати в областта на леенето на цветни метали и сплави, на новите конструкционни, инструментални и неръждаеми азотни стомани, както и в създаването на изделия от разпенени термoplastи, специализирани машини и оборудване. Не е за вярване, ала 56 завода получаваха отливки и други материали от обединението! То бе търсено от редица стопански организации на машиностроенето и електрониката, химическата промишленост, строителството, транспорта и селското стопанство.

Инженер Иван Пехливанов, когото цитирах по-горе, е бил генерален директор от 1973 до 1976 г. на обединението „Технология на металите“, а първи заместник-генерален директор – проф. Иван Димов. През годините на съвместната им работа, моят информатор, като никой друг, е опознал професора, за да твърди и днес, че ученият е бил мъчалив, дълбоко преживяващ вътре в себе си всичко, поглъщащ „отровата“ и стрелите... Работохолик и мъчалив! – Нима тези черти не са ни предадени на нас, тракийците, от далечните ни прадеди!... Първият инфаркт ученият е получил в Севлиево, по време на заводски изпитания на поредните детайли, изработвани на машина, създадена в НПО „Технология на металите“.

Псевдоучени от Академията, полуграмотни инженери от производството и какви ли още не завистливици и злобари, години наред

са писали до кого ли не за „измислицата“, която не можела да има практическо приложение... За огромните разходи без ефект?... След анонимките тръгват инспекторите от Комитета за държавен и народен контрол. Някои от читателите, предполагам, си спомнят за тях. Една, че две, че три ревизии до 1980 година. После още две!

„Мълвата пълзеше, контролорите все по-настървено гледаха, но не откриха нищо нередно... – разказва ми инж. Пехливанов. – Възложиха ни производството на близо тридесет вида отливки за завод „БЕТА“ в Червен бряг. Особено сложни бяха тези за картера на скоростната кутия на бронетранспорторите. Трябваше да ги усвоим за четири месеца, тъй като предстоеше спиране на вноса им от Съветския съюз. С професор Димов и инженер Емил Момчилов пребивавахме неотлъчно в Плевенския завод за алуминиеви отливки, но резултатите трудно се подобряваха. Срокът изтичаше, а годните бяха едва 5 процента... Няма да разказвам колко и какви усилия ни струваше докато „отработихме“ технологията така, че бракът падна под 10 процента! След година съветски завод закупи нашите машини, а ние започнахме износ на картери за Полша.“

Вместо българска оценка за делото на проф. Иван Димов, ще ми се да кажа оценката на министъра на отбраната на бившия Съветски съюз маршал Дмитрий Устинов, която инж. Пехливанов не може да забрави. По време на посещението му през онези години в завод „БЕТА“, Устинов, който е ръководил военната индустрия в годините на Отечествена война на СССР, след като видял отлети носещите ролки за веригите на бронемашините, шлифовите и снимките с кристалните структури на отливките, се обърнал към учения с думите: „Сами не знаете какво сте постигнали.“

26 паметника на Капитан Петко войвода събра в новата си книга неговата родственица Пенка Чакалова-Генева. В димитровградската библиотека тя представи сборника, както и излязлата по-рано книга „Спомен и памет за Каракирковия род – родът на Капитан Петко войвода“.

Авторката е родом от село Малко Брягово, община Маджарово, но по-голямата част от професионалната ѝ кариера като преподавателка по български език и литература преминава в Димитровград. Тя е родственица на легендарния Капитан Петко войвода – пращядо ѝ по майчина линия – Митрю, а негов брат. Тази книга за Каракирковия род съм носила цял живот, защото

от дете съм слушала разказите на моите родителю

и на близки за Капитана, сподели Пенка Генева.

Тя е описала 18 паметника, 6 барелефа и 4 паметни плочи. Подредени са по ред на откриването с дати и години. Първият паметник на Капитан Петко войвода е открит в Кърджали през 1955 г., вторият, и най-автентичен, според авторката, е в Хасково, а третият – във Варна. По света паметници на легендарния войвода има в Рим, в Доганхисар – Гърция, в Киев и в Чикаго. Автор на паметника в САЩ е българският художник Иван Хаджиминев, който прави колонада на всички бележити българи – Паисий Хилендарски, Алеко Константинов, Хаджи Димитър и други, разказа още Пенка Генева.

Книгата за паметниците на Капитан Петко тя прави по идея на сина ѝ инж. Славейко Генов, който финансира издаването. Посветена е на 170-годишнината от рождението на Капитан

ЛЕГЕНДАРНИЯТ БЪЛГАРИН – В БРОНЗ И КАМЪК

Родственицата му Пенка Чакалова-Генева събра в книга паметниците, посветени на Капитан Петко войвода

Петко войвода. Авторката използва интересен подход – изпраща 13 конкретни въпроса до общинските съвети, тракийските дружества и историческите музеи на различни населени места в страната, като моли за съдействие и информация, пише в предговора Яна Манолава. И допълва: „Много

интересни са нейните открития за паметници, които може би не всички знаят

– този в Чикаго, връх Капитан Петко войвода в Ливингстън, Антарктида, и други.“ Пенка Генева е авторка и на книгите „Отключена любов“, „Малко Брягово – ис-

кри от родното огнище“ и др. Пише и стихове. Песни по нейни текстове и музика на Христо Ташев представи певческата група на учителките „Романтика“. Книгите ѝ представи нейната близка приятелка Вирджиния Николова. Следващата ще е за Чакаловия род, сподели Пенка Генева.

ДИМИТЪР ОШАВКОВ

Потомци на бежанци от Казанлък и Айтос се поклониха пред паметника на Капитан Петко войвода в родното му село

В едно ранно септемврийско утро с автобус тракийци от дружество „Капитан Петко Войвода“ в Казанлък и дружество „Петър Киприлов“ в Айтос пресякоха граничната бразда на път за Беломорска Тракия, за да положат венец и се поклонят пред паметника на Петко Войвода в родното му село Доганхисар. След кратък престой в Александруполис (Дедеагач) групата премина през Кавала и пристигна в Доганхисар, днес с. Есими, родното място на войводата.

„Поклон, войводо! От признателните тракийци от Казанлък, Айтос, Крън и Енина.“ – тези думи на преклонение пред величавото дело на Капитан Петко войвода бяха изписани върху венеца, поднесен от младите тракийци Ивелина Баджинова и Диян Янев на паметника на народния закрилник. Тържеството, посветено на 170-годишнината от рождението на тракийския водач, започна със света литургия, отслужена от свещеник на православната църква в Есими. След края на

литургията тракийци отрупаха паметника с цветя. Прочувствено слово в присъствието на кмета на селото произнесе Костадинка Димитрова: „Мили приятели! Един народ е с достойнство, когато тачи героите си. Народ, който не уважава своето минало, не може да има добро бъдеще. За това тракийци са съхранили трайно в паметта си миналото на своя род и неговите герои. С живота и делото

на Капитан Петко войвода може да се гордее всяка нация. Личността на Петко войвода днес служи като обединител на хора с различни политически и религиозни убеждения. Такива са целите на тракийската организация в България. Какво му дадохме ние – казанлъчани? Ние му дадохме една прекрасна съпруга – Радка Кравкова. Дадохме му името на улица и квартал „Петко Войвода“. Дадохме името му на тракийското казанлъшко дружество. Ние се гордеем с това, че този паметник е изработен от Велин Дечков, преподавател в художествената гимназия „Дечко Узунув“, който изработи и барелефа на Петко и Рада Войводи в Казанлък. Поклон, дълбок поклон пред подвига на Капитан Петко войвода!“

Приветствие към тракийци направи и кметът на с.Есими. Фолклорна група с ръководител Надежда Димитрова изнесе музикална програма с песни в прослава на Капитан Петко войвода и България. Пред паметника на войводата се изви кръшно българско хоро.

Снимка: Николай Русинов

ПОКЛОН, ВОЙВОДО!

В дом „Тракия“ във Варна се състоя първият национален фестивал „С песните и танците на Тракия“, организиран от тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ и посветен на 170-годишнината от рождението на великия борец за свобода. Участниците бяха повече от 700 души, които пяха и танцуваха през препълнена зала. Представиха се колективи от Варна, Ямбол, Средище, Приморско, Шумен, Търговище, Тенево, Царево, Аксаково, Гроздьово, Ветрино, Ахтопол и др.

Журито, което бе в състав Георги Мановски – инструменталист, диригент и преподавател, Росица Малчева – народна певица и вокална педагожка, и

С ПЕСНИТЕ И ТАНЦИТЕ НА ТРАКИЯ

Стоян Ризов – хореограф, присъди първа, втора и трета награда в седем възрастови категории за изпълнители и три награди за танцьорите. Заслужено бяха отличени изпълнители от Варна, Ямбол, Ахтопол, Шумен, Гроздьово, Кипра и др. Блестящо се представиха танцьорите от школата при тракийското дружество във Варна и съставът на Националната гимназия за хуманитарни науки и изкуства „Константин Преславски“. Диплом за авторска песен получиха народният певец Георги Германов и Георги Ковачев, а диплом за най-атрактивен танцьор бе даден на Станислав Па-

нев. Славейка Георгиева от Шумен бе наградена за най-добро изпълнение на млад участник, а наградата на младежкото тракийско

дружество „Антим I“ – Варна за млад изпълнител бе присъдена на Георги Илиев от Царево. Голямата награда „Капитан Петко войво-

да“ получи фолклорната формация „Магда Пушкаророва“, а с приз за развитието и утвърждаването на народното творчество бяха удостоени читалище „Промисла – 1905“ и тракийско дружество „Бояджик“ – с. Ветрино.

УЧЕНИ ЗА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО НА СТРАНДЖА

Залата на обществената колекция „История на котвата“

Д-Р АТАНАС ОРАЧЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАУЧНИЯ
СЪВЕТ НА СДРУЖЕНИЕ
„ЧЕРНОМОРСКА СТРАНДЖА“

„Споделени практики за опазване и социализиране на културното наследство“ – под това заглавие в Ахтопол се проведе кръгла маса на сдружение „Черноморска Странджа“ (с председател инж. Петър Кънев), чиято цел е да опазва, да популяризира и да насърчава научни изследвания и проекти за социализация на културно-историческото наследство на Странджа планина (на суша и под вода). Петият пореден научен форум беше открит с напътивно слово и водосвет на агатополския епископ Йеротей (игумен на Поморийския манастир „Св. Георги Победоносец“). Той прогласи, че започва осъществява-

нето на идеята на сдружението да се възстанови агатополския средновековен манастир „Свети Йоан Продром“.

Освен български учени, общественици и местни общински ръководители в кръглата маса взеха участие и турски изследователи от екипа на световноизвестния праисторик проф. д-р Мехмет Йоздоан от Истанбу-

лския университет с доклади за опазването на културното наследство от различни епохи в Южна Странджа, както и на ролята на музеите на открито, какъвто е Актопракълк.

Директорката на Центъра по археология в Созопол Христина Ангелова възбуди колегията чрез данни, факти и анализи на наболели проблеми

с горчив привкус „Опазване и социализиране на културното наследство под вода – има ли български модел?“. Доц. д-р Стоян Проданов (СА „Д.А. Ценов“, Свищов) докладва за „Античните фестивали – икономически и социални аспекти. Фестивалът на античното наследство „Орел на Дунава“ и римският легионен лагер Нове“, а арх. Емил Йорданов (УАСГ) представи постигнатото по проекта „Социализация и експониране на римски военен лагер и късноантичен град Нове“. Почетният председател на „Кръг Будител“ Пламен Крайски представи „Българският храм „Св. Никола“ в Лозенград – история, състояние и идеи за възстановяване“. Работата на конференцията завърши с представянето на обновената експозиция на

първата българска обществена колекция „История на котвата“ в Ахтопол“ (проф. д-р арх. Милена Николова, д-р Атанас Орачев, Пламен Крайски). Тя беше създадена от сдружение „Черноморска Странджа“ през 2012 г., развива се поетапно и вече е най-голямата туристическа атракция по крайбрежието на юг от Маслен нос – само през 2014 г. тя беше посетена от над 6000 души

(по-голямата част чужденци). Експозетата на всички доклади ще бъдат обнародвани в сайта на Сдружението anchors-bg.com, а в хода на дискусиите се откри липсата на целева и дългосрочна национална и регионална стратегия за научна регистрация, проучване, документиране и поетапна социализация на богатото културно-историческо наследство на Странджа.

КЪРДЖАЛИ СЪБРА ХОРОТРОПЦИ ОТ ТРИ ОБЛАСТИ

Над 100 души представиха хора от всички етнографски области на България

Кърджали бе домакин на първия фолклорен танцов фестивал „Хоротропци и приятели 2014“, организиран от танцов клуб „Хоротропци“ при младежката тракийска организация „Димитър Маджаров“ и народно читалище „Тракия 2009“ с съдействието на общината. В спортната зала „Арпезос“ в Кърджали се представиха клубовете „Китка“ от Крумовград и „Балканика“ – Ардино. Участваха и танцьори от съседните области – Смолян и Хасково. Група „Алма“ от димитровградското село Ябълково, „Родопски кристал“ и „Родопска китка“ от село Върбина, община Мадан, както и „Девин денс-клуб“. Общо 100 души представиха хора от всички етнографски области на България.

„Целта на фестивала е да популяризира българския танцов фолклор и да събира всяка година любители без ограничение на възрастта“ – каза хореографката Гинка Кирчева, ръководителка на танцов клуб „Хоротропци“.

СРЕЩА В ХАСКОВО

АНЕТА ГЕОРГИЕВА

Дълго ще се помни срещата на потомци на тракийските българи от Хасково и Кърджали, която се състоя в края на октомври в ресторант „Аида“ в Хасково.

Събрали се, въпреки че са вече трето поколение, са запазили в себе си живи спомени от своите родители и най-вече пословичния патриотизъм и любов към всичко българско – песни, танци и обичаи. Макар и на възраст, искаха да покажат един на друг какво знаят и какво могат, най-вече в танците и песните. В това благород-

но съревнование се откриха жените от групата за автентичен фолклор „Тракийска дъга“, групата за художествено слово, а народната певица Петя Кенанска от Хасково провокира всички да се хванат на кръшните тракийски хора.

Потомците от град Кърджали се включиха с изпълнения на стари тракийски песни. Близо 90 годишният Димитър Вълков взиви залата с изключително мощния си глас, рядкост за тази възраст. Приветствани бяха и изпълненията на Христо Недев, Албена Каралиева и Цвета Маринова.

Такива срещи дълго топлят душите на тракийци.

Тържество в чест на ВМОРО

Тържествено честване на 121 години от основаването на Вътрешната македонско-одринска революционна организация (ВМОРО) се състоя в Централния военен клуб. То бе открито от акад. Георги Марков, който се спира не толкова на историята на ВМОРО, колкото на „опазването ѝ“ от фалшификациите в Република Македония. Той се изказа твърдо срещу „соработката“ с македонските историчари, тъй като не трябва да се правят компромиси с родната история и тя да се дели на парчета („Дайте ни Яне Сандански, вземете си Даме Груев“). Не трябва да се забравя – подчерта акад. Марков, че летописът на ВМОРО премина през няколко периода: романтичен, военен, конспиративен и мъченически. Накрая проф. дин Илия Тодев, директор на Института за исторически изследвания при

БАН изтъкна значението на сътрудничеството на българските историци с Македонския научен институт и с Тракийския научен институт. Той самият е член и на двете научни институции.

На честването бяха представени и най-новите книги на Македонския научен институт, сред които най-голям интерес за тракийци представляват албумът „Програмни документи, материали и дейци на българското национално освободително движение след 1878 г.“ (съставители: доц. д-р Ал. Гребена-

ров, д-р В. Милачков и глас. д-р А. Джонев) и сборникът „110 години от Илинденско-Преображенското въстание“ (съст. проф. дин Тодор Петров), събрал материалите от две научни конференции – в София и в Благоевград с участието на 49 български и чуждестранни учени.

Представени бяха също така книгите „Българският цар Самуил“ от доц. д-р Георги Николов, „Самуил-царят войн“ от проф. дин Петър Петров и „Дивизационните лидери на България“ от проф. дин Трендафил Митев, както и новите броеве на „Македонски преглед“.

„ВОДЕНИЦА“ С НАГРАДА ОТ САМОКОВ

На фестивала на любителските състави „Нашенско хоро“ в Самоков участваха 37 колектива, между които и фолклорният колектив

„Воденица“ при читалище „Тракия 2008“ и тракийското дружество „Георги Сапунаров“ – Хасково. „Воденица“ се представи отлично и заслужи сребъ-

рен плакет за техническо майсторство. За успеха голяма е заслугата на Иван Иванов – главен художествен ръководител и хореограф на ансамбъла.

ПОЕЗИЯТА В ДУШАТА НА ТРАКИЕЦА

В навечерието на Деня на народните будители в град Средец се състоя среща на местни творци под наслов „Поезията в душата на тракиец“, организирана от тракийското дружество „Лазо Лазов“, читалище „Пробуда 1897“ и военния клуб. Стихове за героизма на българския войник, сражавал се за свободата на Тракия, за Странджа и родния град прочетоха Мильо Капков, Петко Русев, Мария Белчева, Мария Колева, Кичка Чолакова, Янка Дойнова, Недялка Балева.

Представени бяха стихове и снимки на Стоян Харалампиев и Димитър Кичев, които не са между живите, но са оставили трайна диря в съзнанието на съгражданите си. Стиховете бяха прочетени от Атанас Цанев и Бисер Петков с музикален съпровод на Иванка Шива-

чева, Невена Калпаклиева и Марин Маринов.

Представена бе изложба от книги на поети, родени и живели в град Средец и в селищата на общината – притежание на краеведската сбирка към библиотеката на читалище „Пробуда 1897“.

РАДИОПРЕДАВАНЕ ЗА ТРАКИЙСКАТА ОРИС

На 15 ноември (събота) от 15.30 ч. радио „Христо Ботев“ ще излъчи „Памет за 1913-а“ – документална драма от Петър Маринков за геноцида над тракийските българи.

Библиотеката на СТДБ работи с читатели всеки петък от 15 ч.

За справки ползвайте 0887699824 или e-mail: idi1953@abv.bg – Ваня Стоилова

Абонамент 2015 г.

Приятелю, отново дойде време за абонаментната кампания. Абонаментът за новата 2015 г. може да бъде извършван както до сега – в най-близкия клон на „Български пощи“ или в местното тракийско дружество, ако председателят му е готов да организира това.

И през следващата година цената на в. „Тракия“ се запазва, като за година абонаментът е 9.60 лв., а половин година е 4.80 лв., а за тримесечие 2.40 лв. Сумата не е голяма и е по джоба на повечето тракийци. Най-късно до 10 декември отговорниците за абонамента в дружествата трябва да изпратят до редакцията списък с трите имена, адреса и срока, за който са се абонирани хората. Самите суми ще се преведат на сметката на СТДБ.

Ако искате да научите навреме за събитията в съюза, ако искате да следите развитието на въпросите, свързани с тракийската кауза или да разкажете за мероприятията, организирани от вашето дружество, трябва да направите абонамента си навреме.

ЧЕСТВАНЕ ДЕНЯ НА БУДИТЕЛИТЕ

В зала „Марица“ в областната управа в Хасково се състоя празнично тържество по случай Деня на народните будители, организирано от тракийското дружество „Георги Сапунаров“ и читалище „Тракия – 2008“.

Музикално-поетичен поздрав отправиха колектив от Младежкия център с ръководител Елена Цветкова, вокална група „Рокива“ с ръководител Кирил Манолов, народната певица

Петя Кенанска и поетесата Лидия Налбантова. Ученици от училище „Св. Климент Охридски“ с ръководител Пенка Христова бяха подготвили изложба от рисунки, посветени на будителите.

ЛИТЕРАТУРЕН КОНКУРС

По повод 80-годишнината от организираното женско тракийско движение в Пловдив тракийският женски клуб „Магда Петканова“ обявява литературен конкурс за стихотворение, разказ и есе на тема „Тракийката в годините на изпитания“. Отличените творби ще бъдат представени по време на Юбилейната научно-практическа конференция, която ще се проведе в Историческия музей на 29 ноември т.г. Изпращайте конкурсните текстове на Виолета Генчева (пощенски адрес ул. „Димитър Талев“ 25, Пловдив) или на Светла Караянева (електронен адрес Karasvet@gmail.com).

Честито!

Централното ръководство на СТДБ и редакцията на в. „Тракия“ поздравяват най-сърдечно рождениците на съюза:

- Андрей Василев Печиаков – Смолян 1.11.1936 г.
- Димо Янчев Карабелов 2.11.1948 г.
- Костадинка Пеева Димитрова – Казанлък 4.11.1933 г.
- Недялко Димитров Комнев – София 4.11.1929 г.
- Димитър Иванов Иванов – Хасково 5.11.1974 г.
- Василиос Ахилиас Меллиос – София 9.11.1947 г.
- Димитър Цонев Михайлов – София 10.11.1944 г.
- Димитър Тодоров Петков – Хасково 11.11.1954 г.
- Стефан Иванов Танев – Ивайловград 12.11.1962 г.
- Проф. Делчо Радев Порязов – София 14.11.1932 г.
- Ангел Петров Иванов – Хасково 17.11.1951 г.
- Диана Стойчева Славова – Хасково 18.11.1963 г.
- Краснодар Иванов Беломорски – София 18.11.1953 г.
- Милен Стоев Люцканов – София 22.11.1958 г.
- Янка Димитрова Спасова – Търговище 23.11.1942 г.
- Тодор Борисов Коруев – София 24.11.1942 г.
- Иван Иванов Иванов – Варна 25.11.1960 г.

ВРЪЩАТ КУЧЕТАТА НА БРАЗДАТА С ТУРЦИЯ

Денонощни наряди с немски овчарки ще охраняват границата с Турция заради засиления емигрантски натиск, съобщиха от Граничното полицейско управление в Свиленград.

Четириногите ще дущат за нарушителите на браздата след около 20-годишно прекъсване. Досе-

га те бяха използвани по инцидентни поводи като преследване на нелегални, но вече службата им стана регулярна, пише „24 часа“.

В същото време на ГКПП Капитан Андреево приключва изграждането на ултрамодерен кучкарник. Мястото с капацитет 10 животни има дори климатизация. („Нов живот“)

IN MEMORIAM

Почина доц. д-р Христо Ганев – изтъкнат тракийски деец, член на Тракийския научен институт, бивш председател на тракийското дружество във Варна, проникновен изследовател на историята на тракийските бежанци.

Поклон пред светлата му памет!

СКРЪБНА ВЕСТ

На 3 ноември 2014 г. почина СТОЙЧО ИВАНОВ МАМИРЕВ на 83 години, дългогодишен председател на тракийското дружество в Крумовград.

Мир на праха му!

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет
 Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ,
 Елена АЛЕКОВА и Никола ИНДЖОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
 e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел. 02/986 71 26; факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
 СТДБ (за вестника)
IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
 Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0887 794 455; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ – 0878 83 39 92;
 Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53;
 Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) – 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) – 038/632 060; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40
 Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

„Юнак си била дощерко...“

Ага си дам вярата,
Я ще си дам душота.

На представянето на книгата „Пътят на народната песен за Злата Зенгин Милкова от село Петково, Смолянско“ на доц. д-р Георги Митринов в салона на „Стефан Караджа“ 7, видях другото лице на автора – той в това изследване се изявява като родоповед търсач, дори истински детектив. Още преди три десетилетия при диалектоложко библиографическо проучване на етнографски и фолклорни публикации той попада на песента и тръгва да открива териториите на разпространението на нейния мотив. И търсенето на песенния сюжет и осмислянето му има многогранен ефект – с приноси за историята, културологията, фолклористиката, етнологията и разбира се, диалектологията и родоповедството. А песента синор няма, не признава граници, също като водата сама си намира своите пътища. Имам свое откритие: влезеш ли в песен, излизане няма!

Фактът, че Митринов не е фолклорист, а езиковед-диалектолог се оказва предимство, с детективския си нюх (а и знае къде и как да търси) той тръгва по дирите на песента, за него е лесното да характеризира наречието, в което е звучала, но едновременно с това може да види и разкрие грешките при записването на песните дори у известни фолклористи и етнографи. И го прави – в името на истината. Сред находките му са седем варианта на песента в Петково (на книжовника Хр. Попконстантинов, на учителя Георги Бойчев, на фолклориста Васил Стоин, на музиколога Николай Кауфман, на краеведа Георги Ташев, на Тодор Тодоров и вариант, поместен в „Родопски устрем“). Освен това в книгата са описани и анализирани още три същински варианта от Среднородопието и предание от с. Момчиловци, както и варианти, записани в Габрово и Еникьой, Ксантийско, в Сачанли, Гюмюрджинско (два), Манастир, Гюмюрджинско, Ясьюг, Гюмюрджинско, Еникьой, Дедегачко и Стамболово, Хасковско.

Авторът на книгата открива и т.нар. „несъщински варианти“, които се отдалечават от сюжета, променят го или намесват в него други подобни истории, но са провокирани от петковската песен за подвига на Злата Зингин Милкова. Такива песни са записани в Малево, Асеновградско, Яврово, Асеновградско, Чепеларе (2), Райково, Полковник Серафимово, Сив кладенец, Ивайловградско и Габрово,

Езиковедът Георги Митринов по следите на един подвиг на българщината в село Петково, превърнат от народа в песен, обходила Среднородопието и Беломорието

Ксантийско. Вижда се колко обширен ареалът на разпространение на песента за младата българка християнка, дала живота си, да опази вярата и народността си принадлежност. Георги Митринов датира историческото събитие, натъкмено на песен: по време на събор, състоял се в местността Елата между с. Петково и Старо село (днес Малка Арда)

през 1790 г. момата Злата Зингин Милкова е похитена от хорото от мюсюлманин и по пътя се самоубива, за да запази честта и вярата си. Петковци овековечеа този подвиг в песен и камък, а сега славеиновецът Георги Митринов го пренесе в книгата си, която е и едно увлекателно четиво. Читателят сякаш съучаства в търсенията на изследователя.

Тодор Корув

На обсъждането на книгата в с. Петково

Една местна история за лична мома, отвлечена от хорото от друговец и посегнала на живота си, за да не промени вярата си, е дълбоко залегнала в паметта на жителите на среднородопското село Петково. Тя е в основата на книгата на Георги Митринов, разгледана в ракурса на песенната фиксация на разказа. Повече от две столетия събитието „живее“ в песенни варианти, опасно от забравата. Превърнато се е в героичен разказ на границата между фолклора и историята. Историческият факт неведнъж подбужда създаването на песни във фолклора, но и песните са в състояние да превърнат епизод от живота на една човешка общност в значима част от тяхната местна история. За петковци песента и преданието за Злата Зенгин Милкова не са само наследено фолклорно знание. Разказът за нея в нашата съвременност е материализиран в два паметника, на единия от които е изсечен откъс от песента. така историята придобива трайност и сила с различни изразни средства.

Доц. д-р Наталия Раикова

Паметна плоча в местността Ремавата вода

Злати си дружки викаха
„Злату лю мари хубава
Хажу Милкува дощерю
Хайда на хору да идем“.
- Идите дружки идитя
Злата е турчин бандисал
Мехринчену Исен ага.
Злати си дружки викаха
„Хайда ми Злату, хайда ми
Исен ага са прибили“
- Идите дружки идите
Злата ще сетня да дойде“
Стана са Злата премени
С баш гиздилната премяна,
Нах хурону е ютишла
На хурону са фатила.
Таманъ беше триш юбишла
Исен ага се зададе.
Злата се пусна ут хору
Всряде женине ютишла
Чужду е дятя плеснала
Чоарна е коарпа метнала.
Злати си Исен викаше:
- Злату лю мари хубава
И чоарна корпа да мяташ
И чужду дятя да плесниш
Пак щих сас меня да идиш.
Та че я фатил за роака
Та си е метнал на конче.
Варвяха, колку варвяха
Злата Исену викаше
„Исене чужду чужденче
Подай ми чуфтер ношкувя
Ябалка да си разряжа
Сарцену да си разкъвася“
Га хи пудаде ношкувя
Ябалка си ни разряжа
Злати си Исен викаше:
Злату лю мари хубава
Хажу милкува дощерю
Засто бя такава хубава
Ага юм ни си имала.

Вариант, записан от Христо Попконстантинов, публикуван през 1882 г.

„Злато лю хаджи Мелкова
Стани се, Злато, примени
Чи щим на хоро да идем“.
- Идите, дружки кардашки,
Злата си нема да иде,
Злата е турчин загалил,
Турчина баш хайдутина.
- Хайде ми, хайде, Злате ле,
Турчинът фчера отиде
На голямана касабъ.
Стана се Злата примени
Та на хорото отиде
С нехини дружки кардашки,
Та се на хоро хвана.
Че ми рекаха, рекаха
„Ей де ми иде турчинът“.
Злата се пусна от хоро
Фереде жените отиде,
Черна е кърпа метнала.
Турчина Злати викаше:
„Злате ле мари хубава
И черна кърпа да мяташ,
И среде жени да идеш,
Па ще си с мене да дойдеш“.
Та си я метна на конче.
Злата се желно молъеше:
„Подай ми ношче хубаво,
Ябалка да си разрежа“.
Не си ябалка разряжа,
Най си сърцето разряжа.

Вариант от с. Манастир, Гюмюрджинско „Злата хаджи Мелкова и турчинът“

На чешмата с барелефа на Злата в центъра на селото е изписан текст, част от народна песен, посветена на подвига ѝ:
Злата е турчин загалил

...

Юнак си била дощерко,
Че си вярата не даде
И мило име българско.

